

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:303

av Cecilia Widegren (M)

Värna om den småskaliga vattenkraften

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna om och stödja den småskaliga vattenkraften.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att dialoguppdraget mellan små vattenkraftsutförare, länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten bör förtydligas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydligt och skyndsamt neka myndigheterna att kräva nya tillstånd av välbeprövade verksamheter, så att de i stället kan utöva modern tillsyn för miljöns bästa.

Motivering

Med anledning av krav på förnyade tillstånd vid välkända befintliga anläggningar som under hundratals år bedrivit verksamhet finns det anledning att känna stark oro för den småskaliga vattenkraftens verksamhet och utveckling, detta trots regeringens och riksdagens krav om ökad förnybar energi, fler alternativa energikällor och stimulerande av företagande, inte minst på landsbygden.

En bakgrund är att länsstyrelserna år 2012 av Miljödepartementet erhöll extra anslag för att öka tillsynen av bland annat vattenkraften. Det ursprungliga syftet var att öka insatserna för vandrande fisk i sjöar och vattendrag. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) deltog vid uppstarten av arbetet och myndighetens uppfattning var att tillsynen skulle bedrivas för att åstadkomma miljöförbättrande åtgärder.

HaV har därefter, uppfattar verksamhetsutövare som driver småskaliga vattenkraftverk, ändrat sitt ursprungliga syfte och frångått principen att man ska åstadkomma miljöförbättrande åtgärder – detta då myndigheten mot bakgrund av ett par domar sett möjligheten för länsstyrelserna att förelägga verksamhetsutövarna att söka nya tillstånd enligt miljöbalken, vilket HaV i februari 2014 gav vägledning till länsstyrelserna att göra.

Vattenkraften svarar för ungefär 45 procent av den totala svenska elproduktionen. Den utgör därmed tillsammans med kärnkraften basen för att skapa el i Sverige.

Vattenkraften är i dagsläget den största förnybara energikällan. Att driva vattenkraftverk orsakar inga utsläpp av koldioxid och vattnet förs tillbaka till älven eller ån efter att det lämnat turbinen.

All el- och energiproduktion påverkar vår gemensamma miljö, på olika sätt. Det går inte att komma ifrån. Oavsett vilken sorts verksamhet för att producera el vi använder oss av medför denna en större eller mindre påverkan på miljön. Den stora fördelen med vattenkraften är att den inte orsakar utsläpp av växthusgaser.

Den stora mängden vattenkraft produceras i stora anläggningar. Samtidigt är den småskaliga vattenkraften viktig. Det finns givetvis problem med en del vattenkraftverk som inte fungerar så bra som önskat och dessa problem ska givetvis åtgärdas. Det ändrar inte det faktum att den största påverkan på miljön när det gäller vattenkraften sker när kraftverk och dammar byggs.

I dagsläget byggs i princip inga nya vattenkraftverk i Sverige. Vindelälven, Torneälven, Kalixälven och Piteälven är helt skyddade mot utbyggnad. Det är i själva verket så att de flesta vattenkraftverken byggdes under 1940- och 1950-talen i Sverige – anläggningar som då medförde påverkan på miljön när de uppfördes. Växt- och djurliv förändrades och påverkade möjligheterna för fisk och andra akvatiska djur att vandra och röra sig i berörda vattendrag.

Nya tillstånd gällande anläggningar som funnits på plats mycket länge bidrar däremot inte till en bättre miljö utan till mer krångel, byråkrati och onödiga kostnader. Att tvinga småskaliga vattenkraftverksutövare i de skaraborgska åarna och i övriga Sverige att söka nya tillstånd för anläggningar som funnits länge och fungerat tillfredsställande under lång tid framstår inte som rimligt och inga tydliga förklaringar ges varför detta förfarande är nödvändigt.

Länsstyrelserna verkar med sitt agerande försätta de drabbade i en situation där de tvingas att söka tillstånd enligt miljöbalken innan vattenförvaltningens utpekande av kraftigt modifierade vatten är klar. Om ett vattendrag klassas som kraftigt modifierat ändras kravnivån på verksamheten avsevärt.

Det pågår också en diskussion om tolkning av gamla tillstånds rättskraft. Numera erkänns rättskraften i dessa gamla tillstånd, och det är bra, men ändå fortsätter länsstyrelserna att förelägga om nya tillstånd enligt miljöbalken. Det är i detta sammanhang extra viktigt att påminna om att den stora miljöpåverkan sker när ett vattenkraftverk eller en damm byggs. De flesta av dessa småskaliga vattenkraftverk är sedan lång tid tillbaka byggda och i drift.

Därtill är det mycket betydelsefullt att om avsikten hade varit att medvetet ompröva alla gamla vattenkraftsanläggningar skulle miljöbalken med allra största sannolikhet inte varit så pass "löst skriven" i sina formuleringar. Och om detta hade varit den ursprungliga avsikten varför har då inget konkret hänt mellan åren 1999 och 2013?

Av alliansregeringens skrivelse 2010/11:163 framgår det att regeringens bedömning är att: Havs- och vattenmyndigheten bör ges i uppdrag att samla berörda intressenter i en dialog med syfte att få en ökad samsyn kring vattenkraften och fastställda mål. Min uppfattning är att regeringen avsåg att även småskaliga vattenkraftverksutövare skulle inbjudas i denna dialog. Så har inte skett varken från myndighetens sida eller länsstyrelserna.

Det är av yttersta vikt att vi värnar om den småskaliga vattenkraften. Detta kan bli möjligt om en konkret dialog inleds.

Cecilia Widegren (M)